SYMBIOSE IN HET VOORTGEZET SPECIAAL ONDERWIJS

Onderzoek naar de vormgeving van symbiose, uitkomsten van en ervaringen met symbiose, juni 2023

Symbiose betekent dat leerlingen naast onderwijs op het speciaal onderwijs, vakken volgen op een reguliere school.

In het onderzoek is gebruik gemaakt van dossieranalyse, gegevens uit leerlingvolgsystemen en interviews.

VORMGEVING VAN SYMBIOSE

Het merendeel van symbiosetrajecten richt zich op het behalen van een **vmbo-bb-** of **vmbo-kb-** diploma

Samenwerking tussen **vso** en **regulier vo/mbo**

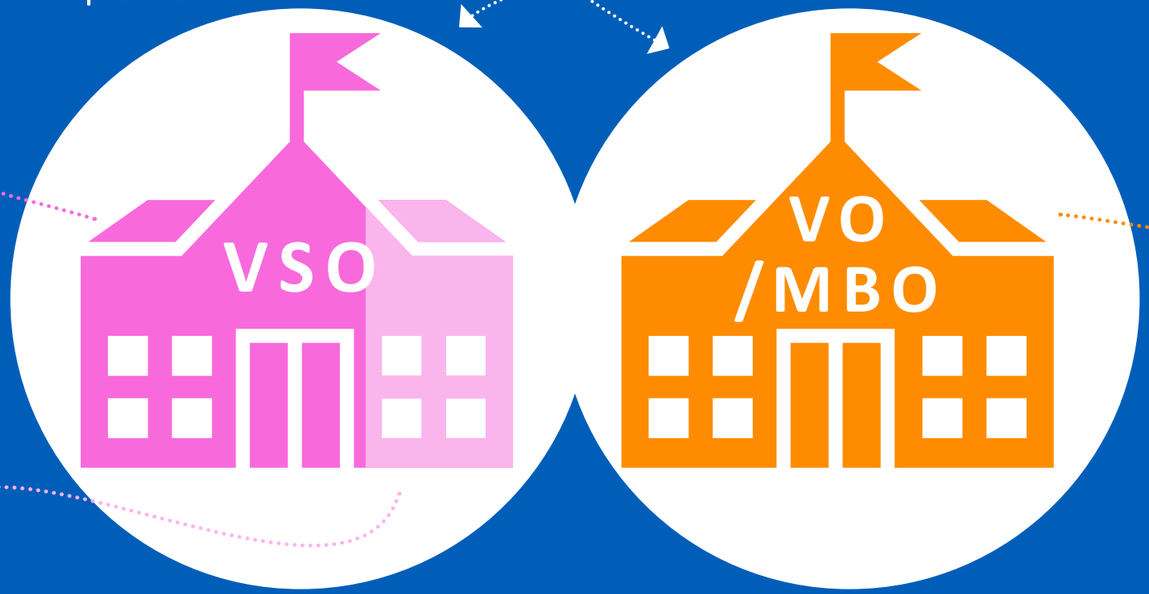

Leerlingen verblijven **dagdelen** op de vo- of mbo-school of zijn er volledig

Voor enkele leerlingen is symbiose gericht op het behalen van een **havo-** of **vwo**-diploma

Individuele of groepstrajecten

BELANGRIJKE INDICATIES VOOR DEELNAME:

- leerlingen kunnen de **wisselingen** in het vo aan
- leerlingen zijn **zelfstandig** genoeg
- het **externaliserend gedrag** is hanteerbaar
- leerlingen zijn **cognitief en sociaal-emotioneel** sterk genoeg

RENN4 excellent in speciaal talent

rijksuniversiteit groningen

NRO NATIONAAL REGIEORGAAN ONDERWIJSONDERZOEK

UITKOMSTEN
BIJ LEERLINGEN

Stromen vaker uit naar een **hoger mbo-niveau:** mbo 2, 3 en 4

Laten gemiddeld meer vooruitgang op **directe leervoorwaarden** zien

SYMBIOSE-LEERLINGEN

in vergelijking met niet-symbioseleerlingen

Blijven gemiddeld **korter** in het **vso**

Laten gemiddeld **positiever leergedrag** zien

Hebben gemiddeld **minder ondersteuning** nodig op het gebied van taal-, lees- en rekenvaardig-heden

Hebben gemiddeld een ***hoger IQ***

RENN4
excellent in speciaal talent

rijksuniversiteit groningen

NRO
NATIONAAL REGIEORGAAN ONDERWIJSONDERZOEK

ERVARINGEN
VAN OUDERS, LEERLINGEN EN ONDERWIJSPROFESSIONALS

Ouders, leerlingen als onderwijs-professionals zijn over het algemeen **positief** over hun ervaringen met symbiose

11 *ouders*
21 *leerlingen*
41 *onderwijs-professionals*

MEER-WAARDES VAN SYMBIOSE:

Expertise uitwisseling tussen regulier en speciaal onderwijs

Groter gevoel van **eigenwaarde** en **zelfvertrouwen**

Grootste meerwaarde: behalen van **volledig diploma**

Betere voorbereiding op mbo

Regulier onderwijs volgen: **geen vso-stigma**

VERBETERPUNTEN:

- **kennis in het vo** over de doelgroep
- onderlinge **samenwerking en afstemming**
- **aansluiting met** de vo-leerlingen